

DOKUMENTACJA KONSERWATORSKICH BADAŃ SONDAŻOWYCH
KOLORYSTYKI ELEWACJI :

BUDYNEK PROKURATURY REJONOWEJ W STRZELINIE.

INWESTOR: PROKURATURA REJONOWA W STRZELINIE 57-100 STRZELIN, UL.
BOLKA I ŚWIDNICKIEGO 6

Opr. Małgorzata Podgórska –
Makal
Konservator dzieł sztuki
Upr. konserwatorskie 20/K/97
nr dypl. ASP w Warszawie 4997
20-282 Lublin
Ul. Królowej Jadwigi 6/7

LUBLIN

Kwiecień 2022

SPIS TREŚCI	str.
1. KARTA TYTUŁOWA	3
2. OPIS INWENTARYZACYJNY OBIEKTU.....	4
3. HISTORIA OBIEKTU	4
4. CEL I ZAKRES BADAŃ KONSERWATORSKICH.....	4
5. PRZEBIEG I WYNIKI PRAC BADAWCZYCH.....	5
6. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ.....	7
7. WNIOSKI KONSERWATORSKIE	7
8. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	11

1. KARTA TYTUŁOWA

A. Identyfikacja obiektu.

▪ **BADANIA SONDAŻOWE KOLORYSTYKI ELEWACJI**

Miejsce badań : elewacje budynku Prokuratury Rejonowej w Strzelinie
57-100 Strzelin, ul. Bolka i Świdnickiego 6

Miejsca Wykonania odkrywek sondażowych badań pokazano na fotografiach.

Dane dotyczące prac badawczo-poszukiwawczych:

Prokuratura Rejonowa w Strzelinie 57-100 Strzelin, ul. Bolka i Świdnickiego 6

Wykonawca prac badawczo-poszukiwawczych: konserwator dzieł sztuki, mgr
Małgorzata Podgórska-Makal, 20-282 Lublin, ul. Królowej Jadwigi 6/7,

B. Dane dotyczące dokumentacji.

- Opisowa: 29 stron tekstu formatu A4
- Fotograficzna: 26 zdjęć w tekście
- 15 tablic stratygraficznych

Czas trwania prac: Kwiecień 2022

2. OPIS INWENTARYZACYJNY OBIEKTU.

- Badania sondażowe kolorystyki elewacji,
- Miejsce badań - dostępne elewacje kamienicy
- Adres: Strzelin, ul. Bolka i Świdnickiego 6
- Czas powstania – ok 1875
- Autor: nieznany

OPIS

Bryła budynku na rzucie zbliżonym do prostokąta, regularna, dwukondygnacyjna, z wysuniętymi dwoma ryzalitami od północy i wschodu, oraz zewnętrzną klatką schodową od południa.

Ryzalit wschodni w formie przeszklonej werandy

Kondygnacja piwnicy dostępna poprzez indywidualną klatkę schodową.

Układ kondygnacji powtarzalny.

Elewacje budynku otynkowane w kolorze naturalnym, w pasie niskiego cokołu wykończone elementami ceglanymi oraz kamiennymi.

Narożniki elewacji zachodniej i południowej boniowane.

Elewacja zachodnia pięcioosiowa, południowa jednoosiowa, z wejściem na osi i oknem powyżej. Portal wejścia wydatny, obramiony kanelowanymi pilastrami, z wydatnym belkowaniem i gzymsem wieńczącym. Wejście po ośmiostopniowych schodach. Kondygnacje elewacji zachodniej i południowej rozdziela szeroki gzyms między kondygnacyjny. Okna tych elewacji w dekoracyjnych opaskach. Okna pierwszego piętra ujęte gzymsem podokiennym ciągłym, pod oknami wsporniki. Nad oknami wydatne gzymsy nadokienne wsparte na wspornikach

Obiekt posiada dwa wejścia. Przykryty jest dachem dwuspadowym (ryzalit przykryte dachami wielospadowymi).

Dachy pokryte papą asfaltową w kolorze szarym.

Stołarka zewnętrzna PCV w kolorze brązowym, także stolarka drzwiowa.

Obróbki blacharskie w odcieniach brązu.

3. HISTORIA OBIEKTU

Kamienica wybudowana pod koniec XIX w jako willa, z przeznaczeniem na cele mieszkalne.

4. CEL I ZAKRES BADAŃ KONSERWATORSKICH.

Na elewacji badania wykonane zostały w celu rozpoznania pierwotnej kolorystyki elewacji oraz możliwości zróżnicowania kolorystycznego detalu.

Przeprowadzone badania konserwatorskie pozwolą na podjęcie decyzji o kolorystyce elewacji oraz zakresie koniecznych prac konserwatorskich.

Badania wykonane zostały metodą stratygraficznych odkrywek pasowych pokazujących przekrój przez poszczególne warstwy chronologiczne.

Proponowane miejsca wykonania odkrywek badawczych zostały pokazane na załączonych zdjęciach.

5. PRZEBIEG I WYNIKI PRAC BADAWCZYCH

Wykonano 15 odkrywek badawczych w dostępnych partiach elewacji.

Wykorzystano również powstałe odkrywki samoistne.

Badania wykonano metodą stratygraficznych odkrywek pasowych, pokazujących warstwy stratygraficzne w układzie chronologicznym.

Badania dotyczyły ściany i detalu architektonicznego.

ELEWACJA - PŁASZCZYŻNA ŚCIAN

W obrębie ścian stwierdzono wykonanie nowej warstwy tynku nakrapianego tzw. „nakropka” na całej płaszczyźnie elewacji.

Faktura ta powtarza prawdopodobnie pierwotny wystrój ściany, charakterystyczny dla okresu secesji, w którym zasadą było wyraźne różnicowanie faktury ściany i detalu architektonicznego.

Stwierdzono obecność dwóch współczesnych warstw wtórnych wypraw tynkarskich na elewacji w postaci tynku nakrapianego (tynk nakrapiany inaczej tarabona lub baranek).

Dotarcie do warstwy pierwotnej stanowiło wielką trudność z uwagi na użycie na elewacji mocnej zaprawy cementowej do wykonania tynku nakrapianego.

Nie stwierdzono w pierwotnej partii zaprawy wapienno-piaskowej równej powierzchni zatarcia, stąd przypuszczenie o pierwotnym założeniu autora wykonania wyraźnej faktury ścian elewacji.

Elewacja – ściana

I warstwa chronologiczna pochodząca z końca XIX wieku – składająca się z trzech warstw:

- zaprawa wapienno-piaskowa niejednorodna, z wypełniaczem kwarcowym o zróżnicowanej wielkości ziarna, słabo skarbonatyzowana, wykonana dwuwarstwowo – obrzutka i tynk nakrapiany tzw. tarabona

II warstwa chronologiczna pochodząca z lat po 1944 roku:

- zaprawa cementowa – tynk nakrapiany „nakropek”

III warstwa chronologiczna pochodząca z lat po 1990 ? roku:

- zaprawa wapienno-cementowa – tynk nakrapiany „nakropek”

DETAL ARCHITEKTONICZNY

Detal architektoniczny mocno zróżnicowany w zależności od jego umiejscowienia.

Na elewacji frontowej – od ulicy – obramienia okien pierwszego piętra bogate, z bogatymi gzymsami nadokiennymi wspartymi na konsolach. Okna parteru w skromniejszych obramieniach.

Portal wejścia głównego rozbudowany. Elewacje ogrodowa i północna ze znacznie skromniejszym detałem.

Detal architektoniczny wykonano w technice mieszanej:

Gzymsy i profile obramień wykonano z zaprawy wapienno-piaskowej w technice ciągniętej.

Pozostałe skomplikowane detale wykonano metodą odlewu w gipsie sztukatorskim.

Gzymsy i profile detalu przeciągnięto sztablaturą gipsową w celu uzyskania gładkiej, jednolitej powierzchni.

Detale wykonane z gipsu oraz zabezpieczone sztablaturą gipsową zabezpieczono pokostem i pomalowano.

Zniszczenia obramienia okna znajdującego się nad wejściem głównym uwidoczniły pierwotny rysunek obramień okien I piętra.

Elewacja detal – portal wejścia głównego

I warstwa chronologiczna pochodząca z końca XIX wieku – składająca się z warstw:

- zaprawa wapienno-piaskowa niejednorodna
- detal gipsowy - odlew
- detal płaski, listwy profilowane, kanele - wyprowadzony w zaprawie wapienno-piaskowej
- sztablatura gipsowa (wyrównująca)
- warstwa zabezpieczająca – pokost lniany
- farba elewacyjna w kolorze szarym

II warstwa chronologiczna pochodząca z lat po 1944 roku:

- naprawy zaprawą cementową
- przemalowanie -farba elewacyjna w kolorze brązowym

III warstwa chronologiczna pochodząca z lat po 1990? roku:

- naprawy zaprawą cementową
- przemalowanie - farba elewacyjna akrylowa w kolorze brązowym

Elewacja detal – obramienia okien

I warstwa chronologiczna pochodząca z końca XIX wieku – składająca się z warstw:

- zaprawa wapienno-piaskowa niejednorodna
- detal gipsowy - odlew
- detal płaski, listwy profilowane, kanele - wyprowadzony w zaprawie wapienno-piaskowej
- sztablatura gipsowa (wyrównująca)
- warstwa zabezpieczająca – pokost lniany
- farba elewacyjna w kolorze szarym

II warstwa chronologiczna pochodząca z lat po 1944 roku:

- naprawy zaprawą cementową
- przemalowanie -farba elewacyjna w kolorze brązowym

III warstwa chronologiczna pochodząca z lat po 1990? roku:

- naprawy zaprawą cementową
- przemalowanie - farba elewacyjna akrylowa w kolorze brązowym

6. STAN ZACHOWANIA.

Stan zachowania oryginalnych tynków elewacji jest zły.

Oryginalne zaprawy słabo skarbonatyzowane, z tendencją do osypywania się.

Detal częściowo zniszczony, zaprawa słabo skarbonatyzowana.

Widoczne znaczne uszkodzenia i zatarcia rysunku profili obramień.

Detale odlane z gipsu w stanie zadowalającym z widocznymi uszkodzeniami formy.

Ściany i detal przeszły dwukrotny, generalny remont, co spowodowało

zniekształcenia pierwotnej formy rzeźbiarskiej detali.

Zauważalne jest w partii cokołowej ścian podciąganie kapilarne wody w grubości muru, co skutkuje złuszczeniem się powierzchniowych warstw płyt granitu, zastosowanych do obłożenia partii cokołowej oraz niszczeniem fugi.

Wspomniane zniszczenia obserwowane są od dłuższego czasu, o czym świadczą widoczne naprawy fugi w partii cokołowej wykonane zaprawami cementowymi.

Zniszczenia elewacji spowodowane są podciąganiem kapilarnym wody gruntowej wraz z rozpuszczonymi w niej solami, które krystalizując w strukturach kamienia i tynku w miejscu odparowania wilgoci, powodują ich destrukcję i w efekcie złuszczenia kamienia i osypywanie się zapraw.

Zastosowanie do napraw mocnych zapraw cementowych spowodowało potęgujące się zniszczenia elewacji i detalu architektonicznego poprzez podniesienie stopnia zasolenia i zawilgocenia oryginalnych wypraw i muru.

Zastosowanie szczelnych zapraw cementowych spowodowało spotęgowane niszczenie kamienia i cegieł w partii cokołowej.

Użyta do malowania detali architektonicznych farba akrylowa, w wielu miejscach uległa złuszczeniu, odstaniając wyprawy tynkarskie.

Obróbki blacharskie gzymsów w wielu miejscach są uszkodzone, widoczne zniszczenia gzymsów w okolicach rur spustowych spowodowane nieszczelnościami i uszkodzeniami blachy.

7. WNIOSKI KONSERWATORSKIE

Opierając się na przeprowadzonych badaniach można wysunąć następujące wnioski:

1. Budynek Prokuratury Rejonowej wymaga przeprowadzenia pilnie generalnego remontu elewacji wraz z konserwacją i rekonstrukcją uszkodzonego detalu architektonicznego.
Detal architektoniczny zniszczony wskutek użytej pierwotnie technologii wykonania jak również zastosowania do remontów szczelnych zapraw cementowych. Pierwotna faktura ścian niemożliwa do odczytania z powodu wykonania wtórnych wypraw mocnymi zaprawami cementowymi.
Obecna faktura „nakropka” wykonanego z narzutu jest prawdopodobnie powtórzeniem pierwotnie wykonanej faktury tynku.
2. Elewacja budynku wykonana była pierwotnie z użyciem zapraw wapienno-piaskowych, detal architektoniczny prosty wyprowadzono w zaprawie wapienno-piaskowej metodą ciągnioną, elementy takie jak rozety, konsole wykonano metodą odlewów gipsowych. Całość detali sztukatorskich wykończono sztablaturą gipsową i zapokostowano w celu zabezpieczenia przed niszczącym wpływem czynników atmosferycznych.
Stwierdzono występowanie zróżnicowania kolorystycznego lustra ścian i detalu architektonicznego.
Pierwotna kolorystyka elewacji :
 - Kolor ścian – prawdopodobnie kolor zaprawy wapienno-piaskowej, zaprawa wykonana metodą narzutu tzw. nakropek, tarabona lub inaczej baranek. (Można domniemywać wykonanie elewacji metodą tzw „cykliny” jednak technika „cykliny” charakterystyczna była w okresie późniejszym tj. lata 20-30 XX w. Nie znaleziono podczas badań śladów charakterystycznych dla wykonania tynku metodą cykliny).
 - kolor detalu architektonicznego- kolor szarości (prawdopodobnie kolorystyczne nawiązanie do koloru granitu użytego w partii cokołu.

8. ZALECENIA KONSERWATORSKIE

1. Elewacje wymagają podjęcia prac remontowo-konserwatorskich.
Wskazany kolor elewacji – naturalny kolor zaprawy wapienno- piaskowej,
zaprawa wykonana z narzutu,
- detal w kolorze szarym (9585 wg wzornika KEIM)

Konieczne jest przeprowadzenie prac konserwatorskich przy detalu architektonicznym, usunięcie wtórnych nawarstwień, wzmocnienie struktury, rekonstrukcja uszkodzonych partii materiałami jak zastosowane oryginalnie (zaprawa wapienno-piaskowa lub zaprawa wapienno-piaskowa z ew. dodatkiem niewielkiej ilości (do 7% białego cementu portlandzkiego).
Dopuszczalne jest użycie sprawdzonych gotowych zapraw renomowanych marek, produkujących materiały stosowane w pracach konserwatorskich.
Detal należy odtworzyć zgodnie z pierwotną formą.

Zaleca się zachowanie oryginalnych wypraw ścian elewacji.

2. Konieczne wydaje się wykonanie przepony poziomej dla elewacji z uwagi na widoczne niszczenie partii cokołowej – widoczne „listkowanie” płyt granitowych i zniszczenie fugi.
3. Należy usunąć reperacje fugi wykonane zaprawą cementową w partii cokołowej, uzupełnienia fugi wykonać zaprawą renowacyjną (Sanierputz) podbarwianą ręcznie do koloru fugi oryginalnej. Możliwe jest użycie zapraw produkowanych na bazie trasy reńskiego.
Nie zaleca się używania gotowych, dostępnych na rynku gotowych fug do kamienia.
4. Konieczna jest wymiana lub naprawa uszkodzonych obróbek blacharskich.
Istniejące rozwiązanie prowadzenia rur spustowych z przerwaniem gzymsu jest prawidłowe, należy takie rozwiązanie pozostawić.
5. Wskazuje się na konieczność zachowania i poddania pracom konserwatorskim zabytkowej stolarki drzwiowej - drzwi wejściowe. Wskazana wymiana szyb nadświetla na mniej współczesne.
6. Zalecane jest zachowanie i poddanie pracom konserwatorskim metalowych krat ogrodzenia wraz z rekonstrukcją brakujących detali.
7. Prace remontowe w kamienicy należy wykonać pod ścisłym nadzorem konserwatora dzieł sztuki.

Opr. mgr Małgorzata Podgórska - Makal

ODKRYWKA BADAWCZA NR E/1 – ELEWACJA
PORTAL WEJŚCIA GŁÓWNEGO

WARSTWY TECHNOLOGICZNE	WARSTWY CHRONOLOGICZNE	DATOWANIE	OKREŚLENIE WARSTW	GRUBOŚĆ WARSTWY W MM
1	III	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
2			Reperacje zaprawą cementową	
3	II	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
4			Reperacje zaprawą cementową	
5	I	ok 1875	Farba elewacyjna szara	
6			Zabezpieczenie – pokost lniany	
7			Sztablatura gipsowa	
8			Zaprawa wapienno-piaskowa	
9			Mur z cegły	

ODKRYWKA BADAWCZA NR E /2 – ELEWACJA DETAL
PORTAL WEJŚCIA GŁÓWNEGO

WARSTWY TECHNOLOGICZNE	WARSTWY CHRONOLOGICZNE	DATOWANIE	OKREŚLENIE WARSTW	GRUBOŚĆ WARSTWY W MM
1	III	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
2			Reperacje zaprawą cementową	
3	II	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
4			Reperacje zaprawą cementową	
5	I	ok 1875	Farba elewacyjna szara	
6			Zabezpieczenie – pokost lniany	
7			Odlew gipsowy - rozeta	
8			Sztablatura gipsowa	
9			Zaprawa wapienno-piaskowa	
10			Mur z cegły	

ODKRYWKA BADAWCZA NR E/3
PORTAL WEJŚCIA GŁÓWNEGO

WARSTWY TECHNOLOGICZNE	WARSTWY CHRONOLOGICZNE	DATOWANIE	OKREŚLENIE WARSTW	GRUBOŚĆ WARSTWY W MM
1	III	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
2			Reperacje zaprawą cementową	
3	II	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
4			Reperacje zaprawą cementową	
5	I	ok 1875	Farba elewacyjna szara	
6			Zabezpieczenie – pokost lniany	
7			Odlew gipsowy - rozeta	
8			Sztablatura gipsowa	
9			Zaprawa wapienno-piaskowa	
10			Mur z cegły	

ODKRYWKA BADAWCZA NR E/4
PORTAL WEJŚCIA GŁÓWNEGO

WARSTWY TECHNOLOGICZNE	WARSTWY CHRONOLOGICZNE	DATOWANIE	OKREŚLENIE WARSTW	GRUBOŚĆ WARSTWY W MM
1	III	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
2			Reperacje zaprawą cementową	
3	II	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
4			Reperacje zaprawą cementową	
5	I	ok 1875	Farba elewacyjna szara	
6			Zabezpieczenie – pokost lniany	
7			Odlew gipsowy - rozeta	
8			Sztablatura gipsowa	
9			Zaprawa wapienno-piaskowa	
10			Mur z cegły	

ODKRYWKA BADAWCZA NR E/5
 OBRAMIEŃIE OKNA PONAD PORTALEM WEJŚCIA GŁÓWNEGO

WARSTWY TECHNOLOGICZNE	WARSTWY CHRONOLOGICZNE	DATOWANIE	OKREŚLENIE WARSTW	GRUBOŚĆ WARSTWY W MM
1	III	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
2			Reperacje zaprawą cementową	
3	II	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
4			Reperacje zaprawą cementową	
5	I	ok 1875	Farba elewacyjna szara	
6			Zabezpieczenie – pokost lniany	
7			Sztablatura gipsowa	
8			Zaprawa wapienno-piaskowa	
9			Mur z cegły	

ODKRYWKA BADAWCZA NR E/6
 OBRAMIENIE OKNA NA ELEWACJI ZACHODNIEJ

WARSTWY TECHNOLOGICZNE	WARSTWY CHRONOLOGICZNE	DATOWANIE	OKREŚLENIE WARSTW		GRUBOŚĆ WARSTWY W MM
			DETAL	ŚCIANA	
1	III	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	Warstwa zaprawy cementowej - baranek	
2			Reperacje zaprawą cementową		
3	II	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	Warstwa zaprawy cementowej - baranek	
4			Reperacje zaprawą cementową		
5	I	ok 1875	Farba elewacyjna szara		
6			Zabezpieczenie – pokost Iniany		
7			Sztablatura gipsowa	Warstwa zaprawy - baranek	
8			Zaprawa wapienno-piaskowa		
9			Mur z cegły		

ODKRYWKA BADAWCZA NR E/7
 OBRAMIENIE OKNA NA ELEWACJI ZACHODNIEJ

WARSTWY TECHNOLOGICZNE	WARSTWY CHRONOLOGICZNE	DATOWANIE	OKREŚLENIE WARSTW	GRUBOŚĆ WARSTWY W MM
1	III	II poł XX	Warstwa zaprawy cementowej - baranek	
2			Reperacje zaprawą cementową	
3	II	II poł XX	Warstwa zaprawy cementowej - baranek	
4			Reperacje zaprawą cementową	
5	I	ok 1875	Warstwa zaprawy wapienno-piaskowej - baranek	
6			Zaprawa wapienno-piaskowa	
7			Mur z cegły	

ODKRYWKA BADAWCZA NR E/8
 OBRAMIENIE OKNA NA ELEWACJI WSCHODNIEJ

WARSTWY TECHNOLOGICZNE	WARSTWY CHRONOLOGICZNE	DATOWANIE	OKREŚLENIE WARSTW	GRUBOŚĆ WARSTWY W MM
1	III	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
2			Reperacje zaprawą cementową	
3	II	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
4			Reperacje zaprawą cementową	
5	I	ok 1875	Zaprawa wapienno-piaskowa	
7			Mur z cegły	

ODKRYWKA BADAWCZA NR E/9
 OBRAMIENIE OKNA NA ELEWACJI WSCHODNIEJ

WARSTWY TECHNOLOGICZNE	WARSTWY CHRONOLOGICZNE	DATOWANIE	OKREŚLENIE WARSTW	GRUBOŚĆ WARSTWY W MM
1	III	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
2			Reperacje zaprawą cementową	
3	II	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
4			Reperacje zaprawą cementową	
5	I	ok 1875	Zaprawa wapienno-piaskowa	
7			Mur z cegły	

ODKRYWKA BADAWCZA NR E/10
 OBRAMIEŃIE OKNA NA ELEWACJI POŁUDNIOWEJ

WARSTWY TECHNOLOGICZNE	WARSTWY CHRONOLOGICZNE	DATOWANIE	OKREŚLENIE WARSTW	GRUBOŚĆ WARSTWY W MM
1	III	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
2			Reperacje zaprawą cementową	
3	II	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
4			Reperacje zaprawą cementową	
5	I	ok 1875	Farba elewacyjna szara	
6			Zaprawa wapienno-piaskowa	
7			Mur z cegły	

ODKRYWKA BADAWCZA NR E/11
 OBRAMIENIE OKNA NA ELEWACJI POŁUDNIOWEJ

WARSTWY TECHNOLOGICZNE	WARSTWY CHRONOLOGICZNE	DATOWANIE	OKREŚLENIE WARSTW	GRUBOŚĆ WARSTWY W MM
1	III	II poł XX	Warstwa zaprawy cementowej - baranek	
2			Reperacje zaprawą cementową	
3	II	II poł XX	Warstwa zaprawy cementowej - baranek	
4			Reperacje zaprawą cementową	
5	I	ok 1875	Warstwa zaprawy wapienno-piaskowej – baranek?	
6			Zaprawa wapienno-piaskowa	
7			Mur z cegły	

ODKRYWKA
 BADAWCZA NR E/12
 GZYMS NA ELEWACJI POŁUDNIOWEJ

WARSTWY TECHNOLOGICZNE	WARSTWY CHRONOLOGICZNE	DATOWANIE	OKREŚLENIE WARSTW	GRUBOŚĆ WARSTWY W MM
1	III	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
2			Reperacje zaprawą cementową	
3	II	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
4			Reperacje zaprawą cementową	
5	I	ok 1875	Farba elewacyjna szara	
6			Zabezpieczenie – pokost lniany	
7			Odlew gipsowy - rozeta	
8			Sztablatura gipsowa	
9			Zaprawa wapienno-piaskowa	
10			Mur z cegły	

ODKRYWKA BADAWCZA NR E/13
BONIOWANIE NA ELEWACJI ZACHODNIEJ

WARSTWY TECHNOLOGICZNE	WARSTWY CHRONOLOGICZNE	DATOWANIE	OKREŚLENIE WARSTW	GRUBOŚĆ WARSTWY W MM
1	III	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
2			Reperacje zaprawą cementową	
3	II	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
4			Reperacje zaprawą cementową	
5	I	ok 1875	Farba elewacyjna szara	
6			Zabezpieczenie – pokost lniany	
7			Odlew gipsowy - rozeta	
8			Sztablatura gipsowa	
9			Zaprawa wapienno-piaskowa	
10			Mur z cegły	

ODKRYWKA BADAWCZA NR E/14
 OBRAMIEŃIE OKNA NA ELEWACJI WSCHODNIEJ

WARSTWY TECHNOLOGICZNE	WARSTWY CHRONOLOGICZNE	DATOWANIE	OKREŚLENIE WARSTW	GRUBOŚĆ WARSTWY W MM
1	III	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
2			Reperacje zaprawą cementową	
3	II	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
4			Reperacje zaprawą cementową	
5	I	ok 1875	Farba elewacyjna szara	
6			Zabezpieczenie – pokost lniany	
7			Odlew gipsowy - rozeta	
8			Sztablatura gipsowa	
9			Zaprawa wapienno-piaskowa	
10			Mur z cegły	

ODKRYWKA BADAWCZA NR E/15
BONIOWANIE NA ELEWACJI ZACHODNIEJ

WARSTWY TECHNOLOGICZNE	WARSTWY CHRONOLOGICZNE	DATOWANIE	OKREŚLENIE WARSTW	GRUBOŚĆ WARSTWY W MM
1	III	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
2			Reperacje zaprawą cementową	
3	II	II poł XX	Warstwa farby w kolorze brązowym	
4			Reperacje zaprawą cementową	
5	I	ok 1875	Farba elewacyjna szara	
6			Zabezpieczenie – pokost lniany	
7			Odlew gipsowy - rozeta	
8			Sztablatura gipsowa	
9			Zaprawa wapienno-piaskowa	
10			Mur z cegły	

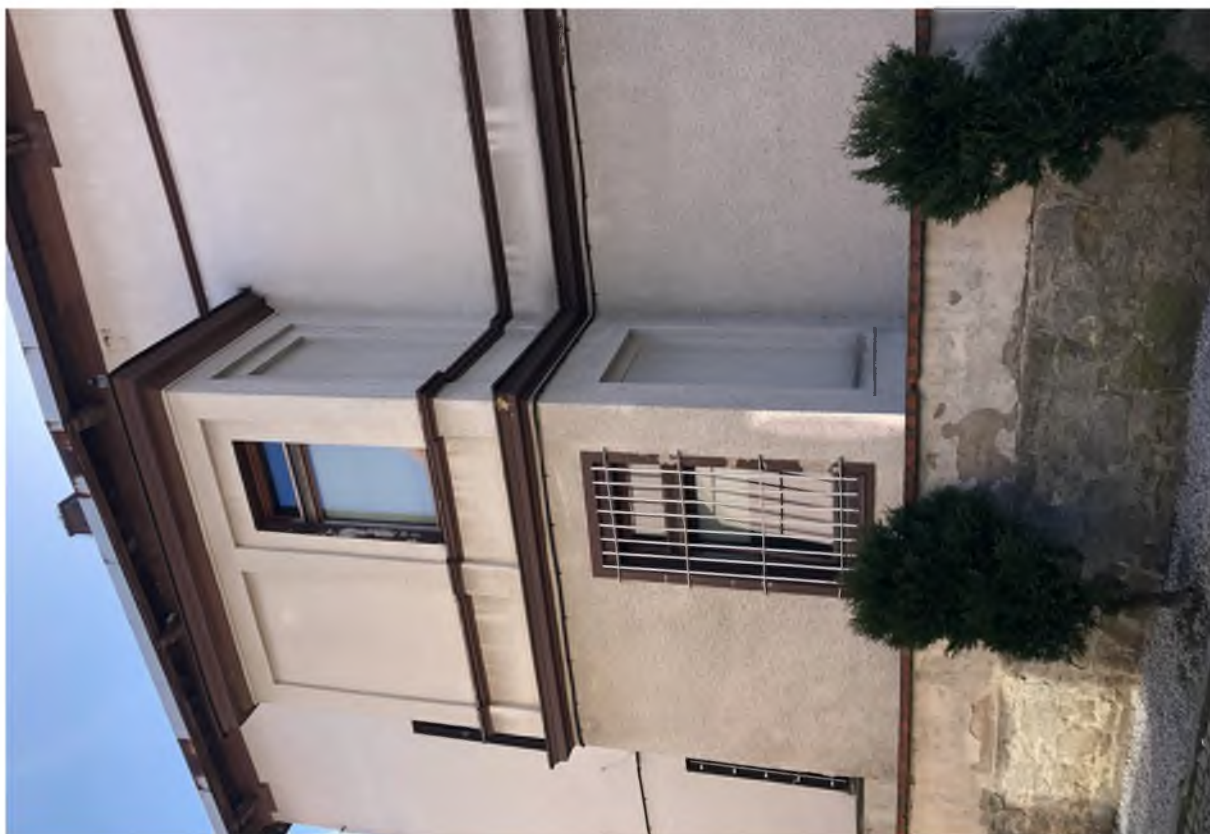
DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. nr 1 – Elewacja zachodnia- widok ogólny, Zdjęcie wykonała M.Podgórska-Makal
Kolorem zaznaczono miejsca wykonania odkrywek badawczych.

Fot. nr 2 – Elewacja wschodnia- widok ogólny, Zdjęcie wykonała M.Podgórska-Makal
Kolorem zaznaczono miejsca wykonania odkrywek badawczych.

Fot. nr 3 – Elewacja północna- widok ogólny, Zdjęcie wykonana M.Podgórska-Makal

Fot. nr 4 – Portal drzwi wejściowych - widok ogólny, Zdjęcie wykonana M.Podgórska-Makal Kolorem zaznaczono miejsca wykonania odkrywek badawczych.

Fot. nr 5 – Drzwi wejściowe - widok ogólny, Stan zachowania stolarki drzwiowej.
Zdjęcie wykonała M.Podgórska-Makal

Fot. nr 6 – Drzwi wejściowe - widok ogólny, Stan zachowania stolarki drzwiowej.
Zdjęcie wykonała M.Podgórska-Makal

Fot. nr 7 – Elewacja południowa, Wejściem główne. Zdjęcie wykonała M.Podgórska-Makal

Fot. nr 8 – Partia cokołowa. Zdjęcie wykonała M.Podgórska-Makal

Fot. nr 8 – Elewacja wschodnia. Fragment. Zdjęcie wykonała M.Podgórska-Makal

Fot. nr 9 – Ogrodzenie od strony zachodniej. Zdjęcie wykonała M.Podgórska-Makal

Fot. nr 10 – Stan zachowania ogrodzenia od strony zachodniej. Zdjęcie wykonała M.Podgórska-Makal

Fot. nr 11 – Partia cokołowa, widoczne złuszczenia płyt granitowych i zniszczona fuga. Zdjęcie wykonała M.Podgórska-Makal

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH :

ELEWACJA

BUDYNEK PROKURATURY REJONOWEJ W STRZELINIE.

INWESTOR: PROKURATURA REJONOWA W STRZELINIE 57-100 STRZELIN, UL.
BOLKA I ŚWIDNICKIEGO 6

Opr. Małgorzata Podgórska – Makal
Konservator dzieł sztuki
Upr. konserwatorskie 20/K/97
Nr dyplomu ASP w Warszawie 4997

LUBLIN
kwiecień 2022

WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

- OPIS

Program dotyczy elewacji frontowych budynku Prokuratury Rejonowej w Strzelinie

Adres: Strzelin, ul. Bolka i Świdnickiego 6

Czas powstania – ok 1875

Autor: nieznany

Budynek wybudowany pod koniec XIX w jako willa, z przeznaczeniem na cele mieszkalne.

Bryła budynku na rzucie zbliżonym do prostokąta, regularna, dwukondygnacyjna, z wysuniętymi dwoma ryzalitami od północy i wschodu, oraz zewnętrzną klatką schodową od południa.

Ryzalit wschodni w formie przeszklonej werandy

Kondygnacja piwnicy dostępna poprzez indywidualną klatkę schodową.

Układ kondygnacji powtarzalny.

Elewacje budynku otynkowane w kolorze naturalnym, w pasie niskiego cokotu wykończone elementami ceglanymi oraz kamiennymi.

Narożniki elewacji zachodniej i południowej boniowane.

Elewacja zachodnia pięcioosiowa, południowa jednoosiowa, z wejściem na osi i oknem powyżej. Portal wejścia wydatny, obramiony kanelowanymi pilastrami, z wydatnym belkowaniem i gzymsem wieńczącym. Wejście po ośmiostopniowych schodach. Kondygnacje elewacji zachodniej i południowej rozdziela szeroki gzymś między kondygnacyjny. Okna tych elewacji w dekoracyjnych opaskach. Okna pierwszego piętra ujęte gzymsem podokiennym ciągłym, pod oknami wsporniki. Nad oknami wydatne gzymsy nadokienne wsparte na wspornikach

Obiekt posiada dwa wejścia. Przykryty jest dachem dwuspadowym (ryzality przykryte dachami wielospadowymi).

Dachy pokryte papą asfaltową w kolorze szarym.

Zachowana oryginalna stolarka drzwiowa.

Obróbki blacharskie w odcieniach brązu.

- **STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ**

Stan zachowania oryginalnych tynków elewacji jest zły.

Oryginalne zaprawy słabo skarbonatyzowane, z tendencją do osypywania się.

Detal częściowo zniszczony, zatarty rysunek profili obramień i gzymsów, oryginalna zaprawa słabo skarbonatyzowana.

Detale odlane z gipsu w stanie zadowalającym z widocznymi uszkodzeniami formy.

Ściany i detal przeszły dwukrotny, generalny remont, co spowodowało zniekształcenia pierwotnej formy rzeźbiarskiej detali.

Zauważalne jest w partii cokołowej ścian podciąganie kapilarne wody w grubości muru, co skutkuje złuszczeniem się powierzchniowych warstw płyt granitu, zastosowanych do obłożenia partii cokołowej oraz niszczeniem fugi.

Wspomniane zniszczenia obserwowane są od dłuższego czasu, o czym świadczą widoczne cykliczne naprawy fugi w partii cokołowej wykonane zaprawami cementowymi.

Zniszczenia elewacji spowodowane są podciąganiem kapilarnym wody gruntowej wraz z rozpuszczonymi w niej solami, które krystalizując w strukturach kamienia i tynku w

miejscu odparowania wilgoci, powodując ich destrukcję i w efekcie złuszczenia kamienia i osypywanie się zapraw.

Zastosowanie do napraw mocnych zapraw cementowych spowodowało potęgujące się zniszczenia elewacji i detalu architektonicznego poprzez podniesienie stopnia zasolenia i zawilgocenia oryginalnych wypraw i muru.

Zastosowanie szczelnych zapraw cementowych spowodowało spotęgowane niszczenie kamienia i cegieł w partii cokołowej. Oraz podniesienie słupa wody zawartej w murze.

Użyta do malowania detali architektonicznych farba akrylowa, w wielu miejscach uległa złuszczeniu, odstaniając wyprawy tynkarskie.

Obróbki blacharskie gzymsów w wielu miejscach są uszkodzone, widoczne zniszczenia gzymsów w okolicach rur spustowych spowodowane są nieszczelnościami i uszkodzeniami blachy.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Konieczne jest po ustawieniu rusztowań, mechaniczne usunięcie odparzonych i popękanych wtórnych tynków elewacji oraz uszkodzonych partii gzymsów.

Oczyszczenie gzymsów, obramień okien, portalu i innych elementów wystroju architektonicznego z wtórnych warstw farby i reperacji zaprawami cementowymi należy wykonać ręcznie metodami fizycznymi, tak aby nie uszkodzić zachowanych, a będących w bardzo złym stanie partii oryginalnych.

Po oczyszczeniu należy zdjąć szablony profili gzymsów w celu odtworzenia uszkodzonych partii metodą ciągnioną.

Wskazane jest zmycie elewacji wodą pod ciśnieniem z regulowanym poziomem ciśnienia wody. W celu usunięcia zabrudzeń powierzchniowych i luźnych partii tynków.

Usunięcie istniejącego zagrzybienia i rozwijających się na powierzchni muru glonów na elewacji północnej należy wykonać preparatami biobójczymi.

W partii cokołowej należy wykuć i usunąć wtórne, cementowe fugi i zniszczone oryginalne.

Konieczne może się okazać wykonanie szyci poziomych i krzyżowych pęknięć elewacji uwidocznionych po usunięciu uszkodzonych partii tynków.

Konieczne jest usunięcie przyczyn niszczenia gzymsów i innych elementów elewacji poprzez wykonanie napraw obróbek blacharskich, wymiana lub naprawa orynnowania i rur spustowych.

Konieczne będzie wzmocnienie podłoża oraz zachowanych oryginalnych partii tynków preparatem krzemianowym (silikatowym) w miejscach wykonania uzupełnień tynkarskich.

Uzupełnienie tynków należy wykonać zaprawami mineralnymi wapienno-piaskowymi lub wapienno-cementowymi konserwatorskimi (zaprawa wapienno-piaskowa z dodatkiem 5-7% cementu portlandzkiego białego) z uziarnieniem analogicznym jak zastosowane oryginalnie. Zastosowane zaprawy powinny mieć wysokie parametry paro-przepuszczalności ($\mu \leq 15$).

Rekonstrukcję oryginalnej faktury tynków należy wykonać z narzutu – tzw. tynki nakrapiane (baranek). Konieczne jest wykonanie wcześniejszych prób narzutu w celu wybrania najlepszej metody wykonania uzupełnień.

Zachowane oryginalne partie detalu architektonicznego należy wzmocnić preparatami krzemoorganicznymi lub silikatowymi.

Uzupełnienia gzymsów należy wykonać metodą ciągnioną przy użyciu zapraw dedykowanych do wykonywania profili sztukatorskich.

wykończeniu powierzchni zaprawą drobnoziarnistą. Końcowe opracowanie gzymsów i detalu architektonicznego drobną zaprawą mineralną w nawiązaniu do pierwotnie wykonanej sztablatury gipsowej.

Malowanie detalu elewacji należy wykonać farbą silikatową w kolorze uzgodnionym na podstawie badań kolorystycznych elewacji. (tj. 9585 – wzornik KEIM „EXCLUSIV”).

Wykonanie uzupełnień fug kamiennego cokołu z elementami ceglanymi proponuje się wykonać zaprawami renowacyjnymi – zaprawami szeroko porowymi, które pozwolą na zatrzymanie w swojej strukturze istniejącego zasolenia muru. Fugi te należy potraktować jako fugi tracone, w momencie wypełnienia solami należy wymienić wypracowane (wypełnione) fugi.

Z uwagi na widoczne zasolenie partii cokołowej należy rozważyć konieczność wykonania izolacji poziomej i sprawdzić istnienie izolacji pionowej lub sprawdzić skuteczność istniejącej.

Wzmocnienie strukturalne osłabionej cegły w partii cokołowej należy wykonać preparatami silikatowymi.

Konieczne do uzupełnienia ubytki lica cegieł cokołu należy wykonać zaprawami mineralnymi dedykowanymi, dobarwionymi do koloru cegły oryginalnej.

W ramach prac należy oczyścić mechanicznie i zabezpieczyć antykorozyjne metalową barierkę wejścia.

Barierkę należy pomalować farbą antykorozyjną w kolorze oryginalnym (ew. kolor „antracyt”)

W trakcie prowadzenia prac należy prowadzić dokumentację fotograficzną i opisową prowadzonych prac.

PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

1. Mechaniczne usunięcie odparzonych i popękanych wtórnych tynków elewacji oraz uszkodzonych partii gzymsów.
2. Oczyszczenie gzymsów, obramień okien, portalu i innych elementów wystroju architektonicznego z wtórnych warstw farby i reperacji zaprawami cementowymi.
3. Zdjęcie szablonów profili gzymsów w celu odtworzenia uszkodzonych partii metodą ciągnioną.
4. Zmycie elewacji wodą pod ciśnieniem z regulowanym poziomem ciśnienia wody.
5. Usunięcie istniejącego zagrzybenia i rozwijających się na powierzchni muru glonów preparatami biobójczymi (elewacja północna).
6. Usunięcie wtórnych i zniszczonych oryginalnych fug w partii cokołowej.
7. Wykonanie koniecznych sztytów poziomych i krzyżowych uwidocznionych po usunięciu uszkodzonych partii tynków.
8. Wykonanie napraw obróbek blacharskich np. parapetów i innych. Wymiana lub naprawa orygnnowania i rur spustowych.
9. Wzmocnienie podłoża oraz zachowanych oryginalnych partii tynków preparatem krzemianowym (silikatowym).
10. Uzupełnienie tynków zaprawami mineralnymi wapienno-piaskowymi lub wapienno-cementowymi konserwatorskimi (zaprawa wapienno-piaskowa z dodatkiem 5-7% cementu portlandzkiego białego) z uziarnieniem analogicznym jak zastosowane oryginalnie. Zastosowane zaprawy powinny mieć wysokie parametry paro przepuszczalności ($\mu \leq 15$).
Rekonstrukcja oryginalnej faktury tynków wykonana z narzutu – tzw. tynki nakrapiane (tzw. baranek)
11. Wzmocnienie zachowanych partii detalu architektonicznego elewacji preparatami krzemoorganicznymi lub silikatowymi.

12. Uzupelnienie gzymsów metoda ciagnioną, przy użyciu zapraw dedykowanych do wykonywania profili sztukatorskich, przy wykończeniu powierzchni zaprawą drobnoziarnistą. Końcowe opracowanie gzymsów i detalu architektonicznego drobną zaprawą mineralną w nawiązaniu do pierwotnie wykonanej sztalblatury gipsowej.
13. Malowanie detalu elewacji farbą silikatową w kolorze uzgodnionym na podstawie badań kolorystycznych elewacji. (9585 – wzornik KEIM „EXCLUSIV”).
14. Wykonanie uzupełnień fug kamiennego cokołu z elementami ceglanymi zaprawami renowacyjnymi – zaprawami szeroko porowymi.
15. Wzmocnienie strukturalne osłabionej cegły w partii cokołowej preparatami silikatowymi.
16. Uzupelnienie zniszczonego lica cegieł cokołu zaprawami mineralnymi dobarwionymi do koloru cegły oryginalnej.
17. Oczyszczenie i zabezpieczenie antykorozyjne metalowej barierki wejścia.
18. Pomalowanie farbą antykorozyjną barierki w kolorze oryginalnym (ew.. kolor „antracyt”)
19. Wykonanie dokumentacji powykonawczej prac.

WSZELKIE ZMIANY W PROGRAMIE PRAC KONSERWATORSKICH ORAZ ZMIANY W TERMINACH WYKONANIA PRAC KONSULTOWANE BĘDĄ Z ODNOŚNYMI SŁUŻBAMI KONSERWATORSKIMI.

27 kwietnia 2022 r.

Opr.: mgr Małgorzata Podgórska-Makal
Upr. konserwatorskie 20/K/97
nr dypl. ASP w Warszawie 4997
20-282 Lublin
Ul. Królowej Jadwigi 6/7

Fot. nr 1 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie – elewacja zachodnia. Stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 2 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie – elewacja wschodnia. Stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 3 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie – elewacja północna. Stan obecny. Zdjęcie wykonana M. Podgórska-Makal

Fot. nr 4– Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie – elewacja południowa. Stan obecny. Zdjęcie wykonana M. Podgórska-Makal

Fot. nr 4– Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie – elewacja południowa – portal wejścia głównego. Stan obecny. Zdjęcie wykonana M. Podgórska-Makal

Fot. nr 5 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie – elewacja zachodnia - partia cokołowa. Stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 6 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie — partia cokołowa. Widoczne cementowe wtórne fugi i rozwarstwione kostki granitowe. Stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 7 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie — partia cokołowa. Widoczne zniszczone oryginalne fugi. Stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 8 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie — boniowanie. Widoczna łuszcząca się farba na boniach. Stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 9 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie — zniszczenia obramienia okna na elewacji południowej. Stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 10 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie. Widoczne zniszczenia boniowania i gzymsów. Stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH :

LAMPA NAD WEJSCIEM GŁÓWNYM
BUDYNEK PROKURATURY REJONOWEJ W STRZELINIE.

INWESTOR: PROKURATURA REJONOWA W STRZELINIE 57-100 STRZELIN, UL.
BOLKA I ŚWIDNICKIEGO 6

Opr. Małgorzata Podgórska – Makal
Konservator dzieł sztuki
Upr. konserwatorskie 20/K/97
Nr dyplomu ASP w Warszawie 4997

LUBLIN
kwiecień 2022

WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

- OPIS

Program dotyczy lampy metalowej nad wejściem głównym na elewacji frontowej budynku Prokuratury Rejonowej w Strzelinie

Adres: Strzelin, ul. Bolka i Świdnickiego 6

Czas powstania – ok 1875

Autor: nieznany

Lampa metalowa (cynowa?) w postaci sześciobocznej latarni na wygiętym w formie łuku wysięgniku.

Przykryta daszkiem namiotowym o ostrym zakończeniu. Dołem latarnia zamknięta odwróconą sterczyną w postaci sześciokątnego ostrosłupa.

Szybki w kształcie trapezów z mlecznego szkła z romboidalnym deseniem.

Wysięgnik zdobiony symetrycznymi, zawiniętymi wąsami i stylizowanym paczkiem w postaci sprężynowo zwiniętego drutu, ujętymi przewiązką.

Mocowanie na portalu wejścia przykryte rozetą.

Mocowanie i wysięgnik metalowe – żelazne.

- STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Stan zachowania lampy predestynuje ją do wykonania zabiegów konserwatorskich.

Szybki mleczone żółknięte prawdopodobnie wskutek temperatury wynikającej z zastosowanego źródła światła (zastosowanej żarówki), elementy metalowe malowane wtórnie czarną emalią do metalu.

Widoczne złuszczenia farby na sterczynie mocującej lampę do wysięgnika.

Na wysięgniku mocującym widoczne nierówności wynikające z korozji metalu.

Tuleje - peszle zabezpieczające instalację elektryczną wtórne.

Śruby mocujące lampę do elewacji skorodowane, wysunięte z elewacji.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Konieczny jest demontaż lampy z elewacji do wykonania prac konserwatorskich. Demontaż należy przeprowadzić delikatnie, w taki sposób, aby nie uszkodzić rozety montażowej.

Lampę należy zdemontować, wymontować delikatnie szybki, zdemontować istniejącą instalację elektryczną.

Powierzchnię metalu należy oczyścić z wtórnie położonej farby.

Szybki oczyścić z zabrudzeń. W razie konieczności należy wymienić na nowe po uprzednim uzgodnieniu rodzaju szybek z konserwatorem.

Powierzchnię metalu należy zabezpieczyć antykorozyjnie z użyciem właściwych preparatów dedykowanych do metali żelaznych i nieżelaznych.

Konieczna może się okazać wymiana instalacji elektrycznej wraz ze źródłem światła.

Sugerowana wymiana źródła światła na żarówkę typu LED - źródło nie powodujące nagrzewania obudowy lampy.

Brakujące elementy lampy należy dorobić z materiału jak oryginalnie, techniką kowalską.

Lampę należy pomalować zgodnie z oryginalnym kolorem, emalią do metalu, w kolorze uzgodnionym z przedstawicielami służb konserwatorskich.

Po wykonaniu zabiegów konserwatorskich należy zamontować na obiekcie. W trakcie prowadzenia prac należy prowadzić dokumentację fotograficzną i opisową prowadzonych prac.

PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

1. Demontaż lampy z elewacji do wykonania prac konserwatorskich.
2. Demontaż szybek i istniejącej instalacji elektrycznej.
3. Oczyszczenie powierzchni metalu z wtórnie położonej farby.
4. Oczyszczenie szybek z zabrudzeń. W razie konieczności wymiana na nowe po uprzednim uzgodnieniu rodzaju szybek z konserwatorem.
5. Zabezpieczenie powierzchni metalu antykorozyjnie z użyciem właściwych preparatów dedykowanych do metali żelaznych i nieżelaznych.
6. Wymiana instalacji elektrycznej wraz ze źródłem światła.
7. Rekonstrukcja brakujących elementów lampy z materiału jak oryginalnie, techniką kowalską.
8. Malowanie elementów metalowych zgodnie z oryginalnym kolorem, emalią do metalu, w kolorze uzgodnionym z przedstawicielami służb konserwatorskich.
9. Montaż lampy i zamontowanie na obiekcie
10. Wykonanie dokumentacji powykonawczej prac.

WSZELKIE ZMIANY W PROGRAMIE PRAC KONSERWATORSKICH ORAZ ZMIANY W TERMINACH WYKONANIA PRAC KONSULTOWANE BĘDĄ Z ODNOŚNYMI SŁUŻBAMI KONSERWATORSKIMI.

27 kwietnia 2022 r.

Opr.: mgr Małgorzata Podgórska-Makal
Upr. konserwatorskie 20/K/97
nr dypl. ASP w Warszawie 4997
20-282 Lublin
Ul. Królowej Jadwigi 6/7

Fot. nr 1 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie – elewacja południowa. Portal wejścia głównego. Lampa nad wejściem. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 2 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie. Lampa nad wejściem. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 3 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie. Lampa nad wejściem – mocowanie lampy. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 4– Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie Lampa nad wejściem - fragment. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH :

(ZALECENIA)

MUR OGRODZENIOWY PRZY
BUDYNKU PROKURATURY REJONOWEJ W STRZELINIE.

INWESTOR: PROKURATURA REJONOWA W STRZELINIE 57-100 STRZELIN, UL.
BOLKA I ŚWIDNICKIEGO 6

Opr. Małgorzata Podgórska – Makal
Konservator dzieł sztuki
Upr. konserwatorskie 20/K/97
Nr dyplomu ASP w Warszawie 4997

LUBLIN
kwiecień 2022

WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

- OPIS

Program muru kamiennego ograniczającego posesję od strony wschodniej przy budynku Prokuratury Rejonowej w Strzelinie

Adres: Strzelin, ul. Bolka i Świdnickiego 6

Czas powstania – ok 1875

Autor: nieznany

Mur kamienny wykonany z ciosów granitowych i nieregularnym kształcie i zróżnicowanej wielkości. Korona muru ceglana.

- **STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ**

Stan zachowania muru jest zły.

Zaprawy spajające kamień zdegradowane, z tendencją do wysypywania się.

Kamień miejscowo z tendencją do wysuwania się.

Ceglana korona w górnej partii zniszczona, cegły luźne, przemieszczone.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Wskazane jest usunięcie z muru pozostałości wszelkich zanieczyszczeń organicznych i porastających roślin.

Posadzone rośliny (szczególnie bluszcz) nie powinny wspinać się bezpośrednio po murze. Należy wykonać ruszt odsunięty od muru, po którym wspinać mogą się rośliny. Należy przestrzegać zasady, aby rośliny nie rosły bezpośrednio na murze z kilku powodów:

- Rośliny pnące posiadają przyłgi, korzenie czepne itd., które potrafią wrastać w mur, w miarę wzrostu powodują rozsadzanie spoin, mur zaczyna pękać, kamienie tracą przyczepność i zaczynają wypadać.
- Utrzymujące się zacienienie muru sprzyja porastaniu kamieni przez mchy i porosty, co w dłuższym okresie czasu powoduje destrukcję powierzchni kamienia, cegły oraz spajających je zapraw.
- Rośliny porastające mur w okresie letnim (rośliny jednoroczne) po sezonie wegetacyjnym obumierają, tworząc warstwę humusu, która jest doskonałym podłożem do rozwoju kolejnych pokoleń roślin, w konsekwencji niszcząc przez lata w powolnym procesie strukturę muru.

Konieczne jest uzupełnienie zniszczonych zapraw (fug) i ponowne wklejenie wysuniętych kamieni.

Konieczne jest częściowe rozebranie ceglanej korony muru i ponowne jej wymurowanie z użyciem oryginalnych cegieł.

Brakujące cegły należy uzupełnić cegłą o identycznych wymiarach jak użyte oryginalnie.

Cegły oryginalne przed ich użyciem należy oczyścić z mchu, porostów i glonów preparatem biobójczym np. Sikagard 715W.

Powierzchnie muru należy oczyścić z powierzchniowych zabrudzeń metodami chemicznymi i fizycznymi.

Konieczne jest usunięcie pianek montażowych spajających kamienie i wtórnych reperacji.

Nie zaleca się piaskowania muru ceglanego z uwagi na możliwość usunięcia warstwy spieku z powierzchni cegły. Usunięcie warstwy spieku spowoduje szybszą degradację partii ceglanej muru.

Dobłą metodą oczyszczania muru z powierzchniowych zabrudzeñ jest czyszczenie laserowe, przy rozwoju tej technologii stanowiące skuteczną alternatywę dla zabiegów piaskowania.

Oczyszczanie metoda „piaskowania” ceglanych partii muru jest dopuszczalne pod warunkiem użycia specjalistycznych piaskarek konserwatorskich o regulowanym ciśnieniu, oraz odpowiednio dobranym na podstawie prób ścierniwe, nie powodującym uszkodzenia powierzchni cegły.

Konieczne jest usunięcie wszystkich cementowych spoin, jako miejsc stanowiących źródło zasolenia oraz powodujących niszczenie oryginalnej zaprawy wapienno-piaskowej spajającej mur poprzez jej uszczelnienie.

Istniejące w murze haki metalowe, można pozostawić jako elementy historyczne.

Jako zaprawy do muru należy użyć zaprawy opartej na trasach.

Należy zastosować zaprawy paroprzepuszczalne, pozwalające na odparowanie ze spoin muru w dolnej partii wilgoci gruntowej.

Zasadne wydaje się użycie do spoinowania zaprawy renowacyjnej (szerokoporowej) która z racji swojej charakterystyki zatrzyma pojawiające się w murze zasolenie.

Alternatywnie zalecane jest użycie zaprawy trasowej, jako zaprawy pozwalającej na migrację zasolenia do powierzchni bez uszkodzenia zapraw spajających mur.

Wskazane jest uszczelnienie górnej powierzchni ceglanej korony muru. Do tego celu należy zastosować preparaty krzemianowe przeznaczone do końcowej hydrofobizacji powierzchni mineralnych, oparte na bazie siloksanów jak np. Lotexan f-my Keim.

Nie należy wykonywać hydrofobizacji powierzchni całego muru z uwagi na barak izolacji pionowej i poziomej muru.

Przeprowadzona hydrofobizacja muru może skutkować jego szybszą degradacją.

Użycie do murowania w dolnych partiach muru granitu, jako materiału nienasiąkliwego stanowi samo w sobie rodzaj izolacji.

Przy odtwarzaniu ceglanej korony muru, należy pamiętać o ułożeniu ze spadkiem górnej warstwy cegieł, oraz zastosowaniu ok 4 cm kapinosa.

27 kwietnia 2022 r.

Opr.: mgr Małgorzata Podgórska-Makal

Upr. konserwatorskie 20/K/97

nr dypl. ASP w Warszawie 4997

20-282 Lublin

Ul. Królowej Jadwigi 6/7

Fot. nr 1 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie – mur ogrodzeniowy. Widoczne zniszczenie korony muru. Stan obecny. Zdjęcie wykonana M. Podgórska-Makal

Fot. nr 2 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie – mur ogrodzeniowy. Widoczne zniszczenie korony muru. Stan obecny. Zdjęcie wykonana M. Podgórska-Makal

Fot. nr 3 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie – mur ogrodzeniowy. Stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 4– Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie – mur ogrodzeniowy. Widoczne zniszczenie korony muru. Stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 5– Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie – mur ogrodzeniowy. Widoczne naprawy mocną zaprawą cementową. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 6 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie – mur ogrodzeniowy. Widoczne naprawy mocną zaprawą cementową. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 7 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie — mur ogrodzeniowy. Widoczne cementowe wtórne fugi. Stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 8 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie — mur ogrodzeniowy. Widoczne naprawy mocną zaprawą cementową. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 9 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie — mur ogrodzeniowy. Widoczne pęknięcia oraz naprawy pianką. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 10 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie - mur ogrodzeniowy. Zniszczenia ceglanej korony muru. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 11 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie. - mur ogrodzeniowy. Zniszczenia ceglanej korony muru. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 12 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie. - mur ogrodzeniowy. Zniszczenia ceglanej korony muru. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal

Fot. nr 11 – Budynek Prokuratury Rejonowej w Strzelinie. - mur ogrodzeniowy. Widoczne kawerny po zniszczonej zaprawie spajającej mur. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal